

УДК 262.12:241.83:28(477.83/.86)

с. Християна (Марія) ГОЛОМІДОВА МЧСВВ
Монастир Царя Христа ЧСВВ, м. Івано-Франківськ

ЗАСНУВАННЯ МИРЯНСЬКОГО ЧИНУ СВЯТОГО ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО В УГКЦ МИТРОПОЛИТОМ АНДРЕЄМ ШЕПТИЦЬКИМ ТА ВІДНОВА ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ В ПІДПІЛЛІ В ГАЛИЧИНІ: НА ПРИКЛАДІ ОСЕРЕДКУ МЧСВВ У ІВАНО-ФРАНКІВСЬКУ

Стаття покликана ознайомити читача з історією заснування Мирянського Чину Святого Василя Великого в Українській Греко-Католицькій Церкві, його діяльності в 1960 - 1980-их роках в Галичині й, зокрема, в Станиславові, нині - Івано-Франківську.

Ключові слова: *Мирянський Чин Святого Василя Великого, МЧСВВ, Третій Чин Святого Василя Великого, III ЧСВВ, УГКЦ.*

У підпільній Українській Греко-Католицькій Церкві в Галичині в 1960 - 1980-х роках активно діяли миряни, які належали до Мирянського Чину Святого Василя Великого. Тема є мало розроблена і потребує широкого публічного висвітлення. Дослідження історії заснування цієї спільноти та її діяльності є важливими для історії Василянського Чину та УГКЦ.

Дослідження діяльності мирян в підпільній УГКЦ проводилися Інститутом Історії Церкви при Українському католицькому університеті у Львові [1]. Історію Третіх чинів Католицької Церкви та УГКЦ також досліджував доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника О.С. Жерноклеєв [2].

Діяльність Мирянського Чину Святого Василя Великого, який діяв в підпіллі, на сьогоднішній час не є достатньо висвітлена і є необхідність в більш ґрунтовнішому дослідженні його історії. Крім того, поява нових документів та детальне опрацювання свідчень членів Мирянського Чину, які були в підпіллі, дає можливість уточнити вже відомі факти.

Метою статті є дослідження заснування Мирянського Чину Святого Василя Великого в УГКЦ і віднови його діяльності в часі підпілля загалом в Галичині і, зокрема, на прикладі осередку МЧСВВ в Івано-Франківську. Для висвітлення окресленої проблеми спершу зробимо короткий екскурс в історію мирянських чинів у Католицькій Церкві, а далі - з'ясуємо обставини появи, вкорінення та розвитку традиції мирянських чинів в УГКЦ.

Заснування Францисканського Ордену Світських в Католицькій Церкві

В 2021 році припадає 800-та річниця з часу заснування першого в Католицькій Церкві світського братства, яке отримало назву Третього

Ордену. Його засновником є італійський святий Франциск з Ассижу. Першим Орденем став називатись заснований ним чоловічий Орден, а Другим - жіночий, заснований св. Кларою. Святий Франциск проповідував, що досягнути християнську досконалість можна не тільки в монастирі, але й що святыми можуть стати і миряни, виконуючи свої родинні, професійні і суспільні обов'язки згідно Євангелія, наслідуючи в своєму житті Ісуса Христа. У своєму «Листі до вірних» він писав, що основою такого життя є покаяння: виконання заповідей Божих - любові до Бога і до ближніх, відмова від гріха, участь у Святій Тайні Покаяння і Святій Тайні Євхаристії, виконання діл милосердя. Членами Третього Ордену могли бути як миряни, так і священнослужителі [2, с. 25]. У 1221 р. Папою Гонорієм III була затверджена Регула (Статут) Третього Францисканського Ордену - «Memoriale Propositi», написана кардиналом Уголіно, майбутнім Папою Григорієм IX [2, с. 27].

З часу заснування св. Франциском Третього Ордену (Чину) в Католицькій Церкві ці світські спільноти були засновані також при чернечих орденах домініканців, кармелітів, августинців, сервітів, норбертинців та інших [2, с. 8]. Члени цих Третіх Чинів «живуть по духу і Уставу своїх Чинів. З ними ділять обов'язки праці і заслуги його, привілеї» [3, с. 7]. 30 травня 1883 р. Папа Лев XIII видав Апостольську конституцію «Misericors Dei Filius» - оновлену Регулу Францисканського Чину Світських [2, с. 51]. Папа, який сам належав до Третього Ордену, дуже бажав, щоби всі його вірні були світськими францисканцями і заохочував їх до вступу. Документи Папи Лева XIII та його запрошення сприяли масовому відродженню Братств Третього Чину в усій Католицькій Церкві. З часу свого заснування Треті Чини стали школою святості для багатьох мирян і духовних осіб. До лику святих належать: св. Єлизавета Угорська, св. Людовік IX, король Франції, св. Єлизавета Португальська, св. Рох, св. Катерина Сієнська, св. Жанна Д'арк, св. Томас Мор, св. Роза з Ліми, св. Людовік Марія Грінйон де Монфорт, св. Альфонс Лігуорі, св. Жан Батіст Віанней, св. Анна Марія Таїджі, св. Вінцент Паллотті, св. Іван Боско, бл. Пій IX, св. Пій X, св. Іван XXIII та інші. Св. Іван Павло II був почесним членом Світського Ордену Босих Кармелітів і носив кармелітанський параман. Серед видатних особистостей, які належали до Третього Чину, були: Данте Аліг'єрі, Джотто, Франческо Петрарка, Христофор Колумб, Леонардо да Вінчі, Васко да Гама, Сервантес, Лопе де Вега, Галілео Галілей, Ференц Ліст та багато інших. Членами Третього Чину були папи: Лев XIII, Бенедикт XV, Пій XI, Пій XII.

Заснування Мирянського Чину Святого Василя Великого в УГКЦ

На землях Київської Русі Правила св. Василя Великого запровадили в XI ст. святі Антоній і Теодозій Печерські. В історії Василянського Чину було чимало мирян, які в своє духовне життя вводили правила св. Василя Великого. Після Берестейської унії з Римом 1596 р. Василянський Чин на чолі з його реформатором Йосифом Вельямином Рутським та його сподвижником святим священномучеником Йосафатом Кунцевичем «сильно

розвинувся на наших землях і став опорою католицького життя на Україні, видав багато визначних людей, мучеників, ісповідників, втримав віру і мораль в народі» [3, с. 8]. З розвитком Василіянського Чину отримав більш викрастилізовані форми і Третій Чин [3, с. 8].

Заснування Братства Третього Чину в нашій Церкві зініціював в часі Добромильської реформи (1882 - 1904 рр.) ігумен монастиря св. Онуфрія у Львові о. Андрей Шептицький, ЧСВВ, майбутній Митрополит.

В 1897 р. по неділі Мироносиць (9 травня) відбулась василіянська місія в селі Дідушиці Стрийського району Львівської області. Як написано в журналі «Місіонар» за червень 1897 року: *«А вже дуже солодку радість відчули ми в серці, коли багато молодих і старих при кінці місії зголосило охоту, щоби їх порадити, як би то вони могли жити по досконалому, так як колись давні християни, чи б не удалося їм заложити який закон монастирський. І ми їм обіцяли, а як нам pomoже ласка Божя, то не лише у нас, добрі Дідушецькі людоньки, але і скрізь, деінде будете могли жити по монашому - хоч не виходячи навіть зі свого села. Моліться лише о Божу поміч»* [4, с. 30-31].

У цій місії брав участь ігумен о. Андрей Шептицький, ЧСВВ [5, с. 267]. Вже 30 травня 1897 р. він знову був у Дідушицях і в дочерній церкві в селі Угольна і заложив там «закон С.ВВ.» - осередок Братства св. Василія Великого, яке згодом отримає назву «Братство Святого Василія Великого 3 закону» [6, арк. 1-2]. Через два дні, 2 червня, він заложив «закон Ч.С.ВВ.» на Ланах біля Стрия. 6 червня ввечері ігумен «заложив закон С.ВВ.» у місті Кристинополі (тепер м. Червоноград Львівської області). Наступного дня він виголосив для членів «закону» в Кристинополі проповідь [6, арк. 2].

12 червня 1897 р. ігумен о. Андрей, ЧСВВ був присутній на місії в селі Дахнов, що біля м. Любачева (тепер Польща). В місії взяли участь тисячі вірних, про що ігумен записав: «Місія в Дахнові зроблена старанням (нечітко) іде знаменито - тисячі народу». 15 червня на місії був присутній Преосвященний владика з Перемишля Костянтин Чехович, який похвалив вірних за їхню побожність, побачивши, як вони розкупили за півтора дні тисячу примірників «Місіонаря» [7, с. 1]. Ігумен в цей день мав проповідь для вірних «о законі С.В.В.». 16 червня з нагоди місії він закопав в Дахнові хрест [6, арк. 2]. Серед недавно віднайдених найдавніших документів Братства Святого Василія Великого 3 закону, що було засноване при церкві св. Онуфрія у Львові, збереглися списки чоловічої Ради Братства села Дахнова (відносилось в тому часі до Перемиської Єпархії). Списки датовані - 16.06., але рік їх написання відсутній. Членами чоловічої Ради Братства були: брат настоятель - Петро Симко (41 р., ж., н. 132), брат старший - Федь Стадник (39 р., ж., н. 134), брат учитель - Василь Стадник (28 р., ж., н. 169), брат скарбник - Оніпко Жук (26 р., ж., н. 29) і брат писар - Василь Козій (41 р., ж., н. 180) [8, арк. 6]. Крім імені та прізвища членів Ради, в дужках подані дані про вік, стан - жонатий чи парубок та номер будинку. На думку

автора, Рада Братства була написана 16 червня 1897 р. і написана рукою ігумена о. Андрея Шептицького, ЧСВВ.

27 червня 1897 р. ігумен був у м. Стрию Львівської області, про що напередодні зробив запис: «їду до Стрия - закладаю закон Ч.С.ВВ.» [6, арк. 3]. У 1914 р. Братство Св. Василя Великого в Стрию налічувало 181 члена [33].

7 липня 1897 р. разом з отцем канцлером ігумен о. Андрей Шептицький, ЧСВВ приїхав до села Русова Снятинського району і в цей день заклав тут «закон С.ВВ.» [6, арк. 3]. В 2-му номері часопису «Місіонар» за червень 1897 р. розповідається про місію оо. Василян до Русова, що біля Снятина [4, с. 29-30], яка відбулася за тиждень до Великодня і в якій ігумен о. Андрей ЧСВВ брав участь [5, с. 267]. Серед віднайдених найдавніших документів Братства збереглися списки чоловічої і жіночої Ради Братства с. Русова. Дата їх написання збігається з датою, коли в Русові був ігумен з отцем канцлером - 7 липня 1897 р. На аркуші написані одночасно дві Ради: чоловіча і жіноча. Членами чоловічої Ради Братства були: брат настоятель - Стефан Дідух (ж., 58 р., н. 128), брат старший - Никола Дідух (ж., 42 р., н. 137), брат учитель - Василь Вахнюк (пар., 23 р., н. 219), брат писар - Яків Проскурняк (ж., 41 р., н. 104), брат скарбник - Антін Ахтемійчук (ж., 46 р., н. 210). Членами жіночої Ради Братства були: сестра настоятелька - Єлена Ахтемійчук - (ж. Івана), сестра старша - Марія Гавеньчук - (ж. Василя), сестра учителька - Єлена - (ж. Івана Стецяняка) і (нечітко написано уряд) - сестра Марія - (д. Якова Луцика) [8, арк. 14]. Крім імені і прізвища, подано, чиєю жінкою або дочкою була сестра. На думку автора, списки чоловічої і жіночої Ради Братства села Русова написані рукою ігумена о. Андрея Шептицького, ЧСВВ.

9 липня 1897 р. ігумен повернувся до Львова і 11 липня мав «проповідь у Св. Петра», «по обіді заклав З.С.ВВ.», «настоятельство» [6, арк. 3]. Можливо, ігумен заклав осередок братства у єзуїтському костелі святих Петра і Павла. Серед віднайдених документів львівського Братства збереглися списки, написані польською мовою. В списку написані імена і прізвища 13 членів Братства і п'ять прізвищ підкреслено і позначено цифрами від одного до п'яти, що ймовірно означає членів Ради Братства.

18 липня вранці ігумен поїхав до Рави-Руської (нині - Жовківського району Львівської області). Відслужив Службу Божу, виголосив проповідь і як записав, «заклав З.С.ВВ.». 25 липня, перебуваючи у Львові, ігумен зробив запис: «зібраня З.С.В.В.». Можливо, це було зібрання братства в костелі св. Петра і Павла. Ввечері 3 серпня ігумен приїжджав до Дідушиць і наступного дня мав зустріч з членами братства, про що свідчить його запис: «рано братство З.С.ВВ. в Дідушицях, в Угольні» [6, арк. 4].

14 серпня ігумен приїхав до Жовкви (нині - Львівської області) і 15 серпня в Жовкві мав проповідь для братства [6, арк. 4-5]. 22 серпня був на місії в м. Яворові Львівської області і зробив запис - «братство» [6, арк. 5]. Щодо братств в Жовкві і Яворові, то наразі не відомо, про які саме братства

йде мова. 29 серпня - в неділю ігумен був в селі Олешичах (тепер - Польща), мав проповідь і заклав братство: «заклад. братство Ч.С.ВВ.». 2 жовтня ввечері почалася місія в селі Білім Перемишлянського району Львівської області [6, арк. 6]. Наступного дня ігумен мав проповідь і заклав в селі братство, про що записав: «закл. братства» [6, арк. 7]. 19 грудня у Львові відбулось, згідно запису, «зібрання братства, постанова щодо габітів» [6, арк. 9]. За 9 січня 1898 р. ігуменом зроблено запис: «неділя - Скварява - закон С.ВВ.» [6, арк. 10]. Село Скварява нині знаходиться в Золочівському районі Львівської області. 30 січня ігумен приїхав до Пархача (нині - с. Межиріччя Сокальського району Львівської області), про що зроблено запис: «проповідь - вибори в братстві (Якубовський)» [6, арк. 11]. 16 березня 1898 р. ігумен приїхав до Стрия і ввечері був присутній на зібранні братства в церкві на Ланах. 17 березня був у Дідушицях - «проповідь, зібрання, вибори». Ввечері був в Угольній [6, арк. 14].

У квітні 1898 р. ігумен о. Андрей Шептицький, ЧСВВ давав реколекції для вірних у церкві св. Онуфрія у Львові [5, с. 267]. 24 травня 1898 р. ігумен ще раз приїжджав до Русова [6, арк. 20].

19 червня 1898 р. ігумен був у Лаврові [6, арк. 28]. В цей день у Львові при василіянському монастирі св. Онуфрія відбулось зібрання чоловічого Братства св. Василя Великого 3 закону, про що свідчать віднайдені списки, в яких записано 23 прізвища чоловіків і хлопців [8, арк. 3]. 24 липня 1898 р. ігумен був у Гамбурзі [6, арк. 28]. В цей день у Львові відбулись вибори Ради Братства св. Василя Великого 3 закону. Серед віднайдених документів Братства збереглись списки чоловічої і жіночої Ради Братства Львова з вказаною на них датою - 24 липня 1898 р. На списках Ради є печатка: Братство закона св. Василя Великого у Львові [8, арк. 13]. Збереглись також списки жіночого Братства - 72 прізвища й імена жінок, адреса їх проживання і статус. Дата написання списків відсутня. Деякі жінки з загального списку є в Раді Братства. Загальна кількість членів Братства - 95 осіб [8, арк. 9-10]. Можемо зрозуміти, що зібрання чоловічого Братства у Львові та написання Ради відбулись без участі ігумена, але напевно, питання про заснування Братства обговорювались з парафіянами раніше.

Серед віднайдених документів Братства св. Василя Великого 3 закону збереглися також списки членів Братства с. Желдець Кам'янка-Бузького району Львівської області (18 осіб) [8, арк.11]. Дата їх написання відсутня. Також є ще декілька списків Братства, але без вказаної місцевості і дати їх написання.

Вже 26 серпня 1898 року о. Андрей Шептицький, ЧСВВ передав свій уряд ігумена о. Платоніду Філясу, ЧСВВ, отримавши нове призначення - професора морального і догматичного богослів'я в Кристинополі. 17 вересня 1899 року у Львові в соборі св. Юра відбулась його єпископська хіротонія і він став третім, після єпископів Юліана Пелеша і Юліана Сас-Куїловського, Станиславівським єпископом. 17 грудня 1900 р. був номінований Галицьким

Митрополитом. 17 січня 1901 р. в соборі св. Юра у Львові відбулась його інтронізація.

Після заснування ігуменом о. Андреем Шептицьким, ЧСВВ Братств св. Василя Великого з закону в містах і селах Галичини в 1897 - 1898 рр., вони були засновані також при Василянських монастирях у Бучачі і Дрогобичі [13, с. 132]. Отці Василяни виїжджали на місії до Північної і Південної Америки і засновували там різні церковні товариства, зокрема і Братства св. Василя Великого.

4 березня 1905 р. Б. в Крехові Митрополит Андрей написав Пастирське Послання до Духовенства «Про церковне братство», в якому запропонував Нарис Статуту добре зорганізованого церковного братства. В розділі «Нарис Статутів» Митрополит пише про мету прицерковних братств: *«Браття і сестри вступають до братства, щоб старатися про якнайліпше сповнення Божих заповідей і щоби спільними силами виконувати добрі діла любові ближнього для добра громади»* [17]. Члени Третього Чину мали ще *«завдання допомагати Отцям Василянам у всіх видах апостоляту, а також обороняти серед мирян вчення і авторитет Католицької Церкви від різних інсинуацій»*. Є згадка, що до Братства Третього Чину «належали найкращі та найбільш заслужені члени Апостольства молитви» [13, с. 132].

У Василянських документах, зокрема у хроніці монастиря св. Онуфрія у Львові, знаходимо короткі записи про духовних провідників Братства. В 1906 р. Братство вже коротко іменувалося як III Чин. Духовними провідниками III Чину у Львові були: з 1900 по 1904 рр. - о. Атаназій Филипів, ЧСВВ [9, арк. 220]; з 1907 по 1909 рр. - о. Митрофан Михняк, ЧСВВ [10, арк. 25]; до 10.05. 1917 р. - о. Антоній Мартинюк, ЧСВВ [10, арк. 160]; з 28.05. 1917 р. по 2.11. 1920 р. - о. Гліб Кінах, ЧСВВ [10, арк. 164]; до 21.02. 1921 р. - о. Софрон Дякович, ЧСВВ [11, арк. 8]; з 21 лютого 1921 р. - о. Віталій Градюк, ЧСВВ [12, арк. 82]; з 27.01. 1924 р. - о. Павло Теодорович, ЧСВВ [11, арк. 62]; з 10.09. 1931 р. - о. Яким Сеньківський, ЧСВВ, нині Блаженний священномученик [9, арк. 4]. Отець Яким, ЧСВВ провадив Третій Чин до 1939 року, до свого від'їзду в Дрогобич. У хроніці монастиря він зробив запис, що 12 лютого 1937 р., на свято Трьох Святителів, о 6 годині ранку на Службі Божій для III Чину після відповідного слова отця Провідника члени Чину відновили свої приречення. Запричацалось 172 члени [9, арк. 167]. Можна припустити, що оскільки не всі могли бути присутні на віднові обітів, то загальна кількість членів III Чину у Львові в 1937 р. була більше 200 осіб.

Духовними провідниками в інших місцевостях були: у Кристинополі - о. Теодозій Галушинський, ЧСВВ, який перебував у монастирі з 1910 по 1913 рр. [13, с. 132]; у Бучачі - в 1916 р. - о. Порфирій Боднар, ЧСВВ [14, с. 90]; в 1921 р. - о. Платон Мартинюк, ЧСВВ [14, с. 91]; в 1922 р. - о. Модест Пелех, ЧСВВ [14, с. 91]; в 1931 р. - о. Євтимій Бобрецький, ЧСВВ [14, с. 92-93]; в 1939 р. - о. Порфир Сивак, ЧСВВ [14, с. 94]; у Дрогобичі -

о. Йосиф Заячківський, ЧСВВ (у 1926 - 1930 рр.), з 1939 по 1941 рр. - о. Яким Сеньківський, ЧСВВ [13, с. 132].

Щодо назви Братства, то перші закладені Братства ігумен о. Андрей Шептицький, ЧСВВ коротко називав - «закон С.ВВ.» - закон Святого Василя Великого. 2 червня 1897 р. він заклав, як записав, «закон Ч.С.ВВ.» на Ланах біля Стрия, тобто «закон Чина Святого Василя Великого». 3 серпня 1897 р. він записав, що заклав «братство закона С.ВВ.». Також є запис - «заклад. братство Ч.С.ВВ.». У 1898 р. засноване Братство у Львові мало вже назву «Братство Святого Василя Великого з Закону». В 1906 р. Братство вже коротко іменувалося як «III Чин». З 1992 р. Третій Чин отримав нову назву - «Мирянський Чин Святого Василя Великого».

Питання діяльності Братств і Товариств, які діяли при Василіянських монастирях, розглядалось на Соборах і Капітулах Чину. На 5-му Соборі, який відбувся з 12 по 26 лютого 1926 року в Жовкві, було ухвалено проект: *«Організаційну працю в братствах, читальнях і Апостольстві молитви обновити і оживити і звернути пильнішу увагу на пасторацію над інтелігенцією і приступити негайно до видавання відповідної для неї духовної католицької лектури»* [15, арк. 144].

Щодо питання Статутів Братства, самим раннім є збережений рукопис першого розділу Правил Братства Святого Василя Великого з Закону «О прийняттю, новіціяті і професії» [8, арк. 8]. Зміст розділу збігається по своїй суті зі змістом першого розділу Правил Францисканського Третього чину світських 1883 р. [2, с. 143]. На думку автора, цей розділ написаний рукою ігумена о. Андрея Шептицького, ЧСВВ.

Статут Братства, який має назву «Правила св. отця н. Василя В. для людей світських», укладений о. Андреем Шептицьким, ЧСВВ, за 1932 рік (3-тє видання), написаний (всі 11 розділів) на основі запропонованого Митрополитом Андреем в Пастирському Посланні до Духовенства «Нарису Статуту» церковного братства, відповідно відкоректованим для членів Братства св. Василя Великого. II, III, IV розділи Правил Братства написані на основі I, II, III розділів Правил Францисканського Третього чину світських за 1883 рік [16]. Статут Братства 1932 р., 3-тє видання, ймовірно, є самим першим Статутом III Чину.

У своєму Пастирському Посланні Митрополит Андрей написав про укладений ним Статут для прицерковних Братств: *«Правила того роду впроваджував я сам у життя в деяких селах й осягав добрі успіхи. Сама гадка є, як думаю, основою всіх давніх братств, що мали історичне значення. Власні студії переконали мене в цьому...»* [17].

Члени Третього Чину користувались Правилами Св. Отця Н. Василя В. для людей світських, укладеними ігуменом о. Андреем Шептицьким, ЧСВВ ще після Другої світової війни. В 1953 р. на Генеральній Капітулі в Римі, як написано: *«були зроблені перші спроби укласти Статут для III ЧСВВ, називаючи згуртування «Третім Чином Святого Василя Великого».* Після Другого Ватиканського собору (1962 - 1965 рр.) «Треті чини» отримали нову

назву «Мирянські чини» даної чернечої родини [18, с. 6]. В часі підпілля о. Яків Тимчук, ЧСВВ (з 1976 року - Владика) уклав Устав III ЧСВВ, яким користувалися в підпіллі всі члени III Чину по всій Галичині [3]. Після виходу УГКЦ з підпілля в 1989 р. для членів III Чину було укладено новий Статут, схвалений на Генеральній Капітулі Василіянського Чину, яка відбулася в Римі від 21 червня до 5 липня 1992 року. Він має назву - Статут Мирянського Чину Святого Василя Великого [18, с. 6].

До Другої світової війни добре були розвинуті Братства Третього Чину при василіянських монастирях у Львові, Кристинополі, Дрогобичі, Бучачі. Невідома на часі доля закладених ігуменом Андреем Шептицьким Братств св. Василя Великого на світських парафіях, що потребує ще свого дослідження.

Після Львівського псевдособору 1946 р. Третій Чин Св. Василя Великого офіційно припинив своє існування і його члени увійшли в структуру підпільної УГКЦ.

Мирянський Чин Святого Василя Великого в період «катакомб» (1946 - 1989 рр.).

В 1960 - 1980-их роках для допомоги підпільній УГКЦ відновлюється діяльність III Чину і Апостольства Молитви та заснуються нові осередки. Особлива заслуга в організації їх діяльності належить їх духовному провіднику владиці Якову Тимчуку, ЧСВВ. Зі спогадів владики Софрона Дмитерка, ЧСВВ: *«Єпископ Яків Тимчук був людиною незвичайної вдачі. Незважаючи на переслідування і постійну небезпеку арешту, він був надзвичайно мобільним, всюди встигав, опікувався кожною душою, яка потребувала священничої допомоги. Завдяки його активності і неабияким організаторським здібностям по всій Галичині були організовані осередки III Чину Святого Василя Великого та гуртки Апостольства молитви. Ці підпільні мирянські спільноти надзвичайно згуртовували людей, підтримували у них вогонь католицької віри, готуючи таким чином Греко-Католицьку Церкву до виходу з підпілля. Можна з певністю сказати, що завдяки таким душпастирям як блаженної пам'яті Єпископ Яків Тимчук наша Церква вистояла у роки переслідувань і зараз успішно виконує свою спасаючу місію серед українського народу»* [19].

Зі спогадів підпільного протоігумена о. Дам'яна Богуна, ЧСВВ: *«Отець Яків мав щастя і не попав у радянські тюрми, хоч був дуже активний. Найважливішим місцем його праці був Чортків, де під час війни він виконував парафіяльну працю священника. Він розумів, що священник без тісної співпраці з вірними, які брали б на себе частину праці в парафії, не зможе багато зробити. З цією метою відновився 3-ій Василіянський Чин, який з давніх-давен існував при василіянських монастирях. Отець Яків уклав правила для 3-го Чину і вмів його членів заохотити до співпраці. Бог благословив його роботу. Такий гурток заклав він також у Львові; сюди приїжджав щомісяця з навчанням та всякою іншою послугою, а члени робили велику роботу між вірними, були слугами апостолів...»* [19].

Духовний провід членів Третього Чину в підпіллі помимо владики Якова Тимчука, ЧСВВ здійснювали: о. Матей Шепітка, ЧСВВ, о. Антоній Масюк, ЧСВВ, о. Йосиф Холод, ЧСВВ, о. Петро Дутчак, III ЧСВВ, о. Іван Репела, о. Орест Пітулей, III ЧСВВ, о. Іван Бойко, III ЧСВВ, та інші отці.

Заснування осередків МЧСВВ в м. Івано-Франківську та області

Монастир отців Чину Святого Василя Великого, як записано в історії монастиря, постав у південно-східній частині Станиславова при новозбудованій і посвяченій в 1935 р. церкві Пресвятої Тройці (Царя Христа). Мрії про його заснування у нашому місті були найзаповітнішими для владики Григорія Хомишина. Покладаючи на отців-василіян великі сподівання, він писав: «Головно звертаюсь до Чина Отців Василіян з тою сильною надією і з тим глибоким пересвідченням, що той Чин добре розуміє своє становище і високе завдання у нашій Церкві і народі і що він се завдання сповнить в цілості по бажанню Христа Спасителя» [20]. На новоствореній парафії ігуменом о. Йосифом Лучинським, ЧСВВ, згодом були засновані Апостольство Молитви, Євхаристійне лицарство [21, с. 140], Марійська Дружина [22], хор «Трембіта». Чи був заснований на парафії в тому часі III Чин, достовірних даних наразі не маємо.

Про історію заснування першої групи III Чину св. Василя Великого в Івано-Франківську в часі підпілля довідуємось з листів с. Орести Ольги Колюх, ЧСВВ, настоятельки III Чину в місті і області з 1977 по 1995 роки [23; 24] та з інтерв'ю с. Наталії Анни Меринди, III ЧСВВ [25]. Пані Христина Сливінська, рідна сестра о. Онисима Шуплата, ЧСВВ, який проживав в часі підпілля в селі Дора біля Яремче, довідалась від брата про III Чин для світських пань і захотіла до нього вступити. Через отців Василіян порозумілись з м. Іриною Янович, ЧСВВ, провінційною настоятелькою сестер василіянок, яка назначила с. Оресту, ЧСВВ то зорганізувати. Пані Христина заохотила до вступу в Третій Чин свою рідну сестру Анну Гнатківську, братову - їмость Анну Шуплат і ще двох осіб - п. Марту Бобрикович і п. Розалію Жовнірук. 21 вересня 1977 року [26], на свято Різдва Матері Божої, на квартирі п. Розалії Жовнірук, яка проживала по вул. Безкровного 3 кв. 1 (тепер - вул. Маланюка) відбулось прийняття їх до III Чину. Облечини сестер приймав владика Яків Тимчук, ЧСВВ. Він дав їм духовні імена: п. Христині - с. Христофора, III ЧСВВ, п. Анні - с. Марія, III ЧСВВ, їмості Анні - с. Тереза, III ЧСВВ, п. Марті - с. Магдалина, III ЧСВВ, п. Розалії - с. Вероніка, III ЧСВВ. Владика приїжджав і обслуговував сестер. Опісля, коли в Третій Чин вступив о. Петро Дутчак, то цей обов'язок перебрав він, а владика приїжджав і приймав нових членів і проводив віднову обітів.

11 грудня 1977 р. на квартирі у м. Мирослави Максимчук, ЧСВВ, по вул. Довбуша, 5 відбулись облечини другої групи III ЧСВВ: с. Наталії Анни Меринди, III ЧСВВ, її мами с. Анни Наталії Ключень, III ЧСВВ, с. Йосафати Олени Пищ, III ЧСВВ і її чоловіка бр. Йосифа Василя Пища, III ЧСВВ, з смт. Єзуполя Тисменицького р-ну, с. Марти Людвіки Крижанівської, III

ЧСВВ і с. Катерини Параскевії Щерб'як, III ЧСВВ [27]. Разом з ними облечини мала і с. Єлизавета Розалія Струк, III ЧСВВ, з Чорних Ослав Надвірнянського р-ну [28]. Приймав їх владика Яків Тимчук. Сестра Ореста, ЧСВВ у своєму листі згадує, що групу zorganizувала п. Анна Меринда і вона стала її настоятелькою. Через рік у м. Мирослави, ЧСВВ всі члени групи склали свої обіти. Їх найчастіше обслуговували владика Яків і о. Іван Репела.

15 лютого 1982 р., на свято Стрітіння Господнього, у будинку п. Євстахії Волчовської, яка проживала по вул. Чкалова 12 (тепер - вул. Гетьмана Дорошенка), відбулись облечини третьої групи III Чину [29]. Приймав їх владика Яків Тимчук. Облечини прийняли: с. Марія Євстахія Волчовська, III ЧСВВ, с. Марія Петрунеля Кулиняк, III ЧСВВ, її донька с. Таїсія Марія Довбенко, III ЧСВВ, та сестри з навколишніх сіл (до 12 осіб). Настоятелькою групи була с. Марія Євстахія Волчовська, III ЧСВВ. Служби Божі відправляв і провадив групу о. Петро Дутчак.

В середині 1980-их років, як писала с. Ореста, ЧСВВ, с. Магдалина Марта Бобрикович, III ЧСВВ з першої групи дуже активно працювала і заохотила до вступу в Третій Чин багатьох сестер. Коли багато було вже членів III Чину, то Служби Божі відбувались у с. Йосифи Климентини Євчук, III ЧСВВ, - навпроти цвинтаря в Княгинині. Їх організацією займалась с. Магдалина Марта, III ЧСВВ, і з часом вона стала настоятелькою тої групи [23]. Вона дуже гарно зуміла zorganizувати церковний хор. В неї вдома теж були Служби Божі, які для членів III Чину відправляв о. Петро Дутчак. Сестри четвертої групи по одній, по двоє, в різний час, вступили до Чину. Приймав їх владика Яків Тимчук і о. Петро Дутчак. До цієї групи належали: с. Марія Анна Вінтоняк, III ЧСВВ, с. Андрея Анна Бойко, III ЧСВВ, с. Юлія Олена Дівнич, III ЧСВВ, с. Агнета Анна Бублик, III ЧСВВ, с. Йосифа Климентина Євчук, III ЧСВВ, с. Вероніка Марія Крута, III ЧСВВ, с. Антонія Анна Рак, III ЧСВВ, с. Іванна Ірина Водницька, III ЧСВВ, с. Меланія Емілія Гуляк, III ЧСВВ, і с. Анізія Анна Андрійчук, III ЧСВВ.

Загальна кількість членів III Чину, що проживали в Івано-Франківську, становила 21 особу. Загальна кількість членів III Чину, що належали до 4-х груп міста - біля 30.

В часі підпілля осередки III Чину були організовані владикою Яковом Тимчуком, ЧСВВ, також в Івано-Франківській області: в Калуші, Коломиї, Долині, Болехові, в селищах міського типу Перегінську Рожнятівського району, Делятині, Ланчині Надвірнянського району, в селах Чорні і Білі Ослави, Заріччя, Дора, Лоева Надвірнянського району, Горині Долинського району, Яківка, Жуків, Бортники Тлумацького району, Старі Кути Косівського району, Кінчаки Галицького району, селищі міського типу Печеніжині Коломийського району Івано-Франківської області [30]. І це далеко не повний перелік. Відомо, що в Калуші і в смт. Перегінську були два осередки, в кількості 44 особи, які обслуговував о. Орест Пітулей, III ЧСВВ, і о. Петро Дутчак, III ЧСВВ. На Надвірнянщині членів III Чину обслуговував о. Іван Бойко, III ЧСВВ. Перед виходом з підпілля на цих теренах було до 150

членів III Чину. Найбільш рання згадка про вступ до III Чину в Івано-Франківській області стосується обличчя с. Єлизавети Розалії Струк, III ЧСВВ з Чорних Ослав Надвірнянського району - 11 грудня 1977 року.

Духовне життя членів Третього Чину м. Івано-Франківська

У всіх родинях членів III Чину владики Яків Тимчук і о.Петро Дутчак провели інтронізацію Пресвятого Серця Ісусового і щорічно проводили віднову посвяти. Члени III Чину провадили своє духовне життя згідно Уставу III Чину. Щодня молились спрощене Церковне Правило, Правило св. Пахомія, щоденні молитви, вміщені в додатку до Уставу, який для членів Чину дала с. Ореста Колнох, ЧСВВ. Приймали участь раз в місяць у Службі Божій для III Чину і сповідались. З середини 1980-их років о. Петро Дутчак відправляв щотижня для членів III Чину Службу Божу. Сестри щодня приймали Святе Причастя. Старались прийняти участь у Службі Божій в першу п'ятницю місяця, по середах і п'ятницях сходились і спільно молились Хресну Дорогу, в перший четвер місяця - Святу Годину, 13-го числа кожного місяця (в день об'явлення Фатімської Матері Божої) відновляли посвяту Непорочному Серцю Марії і щодня молились вервицю. Двічі на рік, на свято св. Василя Великого і св. Петра і Павла відновляли свої обіти, брали участь у реколекціях. Таке ж духовне життя провадили всі члени Третього Чину області.

Діяльність членів Третього Чину м. Івано-Франківська в часі підпілля.

Зі спогадів владики Софрона Дмитерко, ЧСВВ: Третій Василянський Чин *«мав за мету помагати до організації католицької віри і підтримувати народ в католицькій вірі при Католицькій Церкві»* [31].

Члени III Чину Святого Василя Великого в часі підпілля допомагали підпільним священикам УГКЦ. Майже у всіх помешканнях сестер III Чину владики і отці відправляли богослужіння, сповідали, давали духовні науки, уділяли Святі Тайни Хрещення і Подружжя: у с. Христофори Сливінської, III ЧСВВ, їмості с. Терези Шуплат, III ЧСВВ, с. Вероніки Жовнірук, III ЧСВВ, с. Магдаліни Бобрикович, III ЧСВВ, с. Анни Ключень, III ЧСВВ, с. Наталії Меринди, III ЧСВВ, с. Йосафати Пищ, III ЧСВВ, і бр. Йосифа Пища, III ЧСВВ, с. Катерини Щерб'як, III ЧСВВ, с. Марти Крижанівської, III ЧСВВ, с. Марії Волчовської, III ЧСВВ, с. Марії Кулиняк, III ЧСВВ, с. Таїсії Довбенко, III ЧСВВ, с. Марії Вінтоняк, III ЧСВВ, с. Андреї Бойко, III ЧСВВ, с. Юлії Дівнич, III ЧСВВ, с. Агнети Бублик, III ЧСВВ, с. Йосифи Євчук, III ЧСВВ, с. Вероніки Крутої, III ЧСВВ, с. Іванни Водницької, III ЧСВВ.

Вдома у сестер зберігались Святі Тайни, тож вони мали можливість щодня приймати Святе Причастя. Майже всі сестри дякували при Службі Божій, прислужували священикам, переховували церковні речі, допомагали священикам пожертвами, катехизували дітей і дорослих, підготовляли людей до сповіді. Давали знати священикам, в кого потрібно було охрестити дитину, кому дати шлюб, чи покликати до хворих і помираючих: с. Марія Вінтоняк, III ЧСВВ, с. Антонія Рак, III ЧСВВ, с. Марія Кулиняк, III ЧСВВ,

с. Таїсія Довбенко, III ЧСВВ, с. Йосафата Пищ, III ЧСВВ, і бр. Йосиф Пищ, III ЧСВВ, с. Катерина Щерб'як, III ЧСВВ, с. Марта Крижанівська, III ЧСВВ. Сестра Марія Вінтоняк, III ЧСВВ, с. Таїсія Довбенко, III ЧСВВ, їздили разом зі священниками в навколишні села і дякували Службу Божу. Сестра Христофора Сливінська, III ЧСВВ, допомагала брату о. Онисиму Шуплату, ЧСВВ в Дорі, дякувала, готувала людей до сповіді, катехизувала дітей, переписувала і дарувала їм молитовники, навчала молитись [34]. Ти часом с. Марія Волчовська, III ЧСВВ, с. Йосафата Пищ, III ЧСВВ, і бр. Йосиф Пищ, III ЧСВВ, с. Марія Вінтоняк, III ЧСВВ, с. Вероніка Крута, III ЧСВВ, та інші надавали при потребі священникам притулок. Їмость с. Тереза Шуплат, III ЧСВВ, і с. Антонія Рак, III ЧСВВ, виготовляли і поширювали релігійні образки. Їмость с. Тереза Шуплат, III ЧСВВ, робила переклади духовної літератури з іноземних мов. Члени Третього Чину неодноразово відвідували Зарваницю і Гошів, заносючи свої молитви до Богородиці за Україну і переслідувану УГКЦ. Сестри с. Марія Гнатківська, III ЧСВВ, с. Антонія Рак, III ЧСВВ, с. Йосафата Пищ, III ЧСВВ та с. Іванна Водницька, III ЧСВВ шили священничі ризи і пояси III Чину, вишивали на престоли обруси і парамани III Чину. Сестри Антонія Рак, III ЧСВВ і Таїсія Довбенко, III ЧСВВ неодноразово допомагали священникам привозити церковні речі з Прибалтики. Сестра Марія Вінтоняк друкувала і поширювала молитви, друкувала списки і різні документи для владики Павла Василика, з якими владики підпільної УГКЦ їздили до Москви щодо легалізації Церкви. Родинам с. Наталії Меринди, III ЧСВВ, с. Меланії Гуляк, III ЧСВВ, бр. Йосифа Пища, III ЧСВВ довелось зазнати переслідування. Всі члени III Чину поставили свої підписи в списках щодо легалізації УГКЦ і виходу її з підпілля і самі ці списки складали, з якими підпільні владики їздили до Москви.

Всі члени III Чину брали активну участь у різних заходах під час виходу УГКЦ з підпілля: 16 червня 1989 р. з жовто-блакитними прапорами взяли участь в 50-тисячній демонстрації вірних і прихильників УГКЦ і в панахиді на могилах Січових Стрільців в меморіальному сквері, яку відслужив о. Микола Сімкайло. 19 серпня 1989 р., в день Переображення Господнього, брали участь в першій урочистій Архиєрейській Святій Літургії перед зачиненим храмом вмуч. Дмитрія, яку очолили владики Софрон Дмитерко, ЧСВВ та Павло Василик. Сестри були учасниками і всіх наступних богослужінь перед храмом вмуч. Дмитрія і допомагали владиці Павлу Василику в організації богослужінь. Опісля ходили до уряду добиватись, щоби отримати дозвіл на відкриття храму. 29 жовтня 1989 р. в Дем'яновому Лазі брали участь в перепохованні останків 524-х закатованих НКВД 1941 р. галичан і в панахиді на могилах Січових Стрільців у меморіальному сквері.

З 20 грудня 1989 р. сестри брали участь в Архиєрейських Святих Літургіях перед зачиненими дверима Катедрального Собору Святого Воскресіння УГКЦ, які служили владики Павло Василик і Софрон Дмитерко,

ЧСВВ до 28 січня 1990 р., коли голова облвиконкому урочисто передав владикам ключі від храму.

Сестри МЧВССВ також брали участь у різних заходах щодо легалізації УГКЦ, які організовувались в Івано-Франківській області та в інших містах України - в Києві, Запоріжжі.

Після виходу УГКЦ з підпілля сестри продовжили свою активну діяльність у вже вільній УГКЦ. Співали Святі Літургії у храмах, організовували підготовку дітей до Першого Святого Причастя, брали участь у заснуванні Марійських Дружин на парафіях, в школах міста і області, допомагали священикам при хрещенні дітей в інтернаті, організовували походи вервиці в місті та ін.

З розповіді настоятельки с. Орести Колюх, ЧСВВ в підпільній УГКЦ було добрим те, що був зорганізований Третій Чин, який підтримував католицьку віру серед людей, бо сестер монахинь було дуже мало і всі вже були старші віком, а членами Третього Чину були сотні людей [32].

Висновки:

Мирянський Чин Святого Василя Великого, який при заснуванні отримав назву Братство Святого Василя Великого 3-го Закону, був заснований в УГКЦ в 1897 р. ігуменом монастиря св. Онуфрія у Львові о. Андреем Шептицьким, ЧСВВ, майбутнім Митрополитом. В 1897 - 1898 р. ігумен особисто закладав осередки Братства в містах і селах Галичини. При василіянських монастирях Братства Св. Василя Великого ним були закладені у Львові і Кристинополі. Деякі Братства були засновані на світських парафіях, в часі василіянської місії або після неї. Ним були укладені для членів Братства «Правила Св. Отця Н. Василя В. для людей світських». Ігумен о. Андрей Шептицький, ЧСВВ упродовж 1897 - 1898 рр. був одночасно й духовним провідником для членів закладених ним Братств, приїжджаючи до них і виголошуючи їм духовні науки.

Головний осідок Братства був при монастирі св. Онуфрія у Львові. Братство мало свою печатку. Братства Святого Василя Великого 3-го Закону поділялись на чоловічу і жіночу групи і кожна з них мала свою окрему Раду. Членами Братства були чоловіки і хлопці, жінки і дівчата, старші за віком та молоді. Це могли бути і найбільш заслужені члени Апостольства Молитви. Члени Братства жили по духу і Уставу Василянського Чину. З ними ділили обов'язки праці, його заслуги та привілеї [6, с. 7]. Метою заснованого Братства було: *«щоб старатися про якнайліпше сповнення Божих заповідей і щоби спільними силами виконувати добрі діла любові ближнього для добра громади»* [17]. Члени Братства мали ще *«завдання допомагати Отцям Василянам у всіх видах апостоляту, а також обороняти серед мирян вчення і авторитет Католицької Церкви від різних інсинуацій»* [13, с. 132].

Згодом осередки Братства були засновані при василіянських монастирях в Бучачі і Дрогобичі. Духовний провід членів Братства у василіянських монастирях здійснювали назначені для цієї місії отці Василяни. Вже з 1906 р. Братство при монастирі св. Онуфрія у Львові було

відоме як Третій Василянський Чин. До Другої світової війни добре були розвинуті Братства Третього Чину при василянських монастирях у Львові, Кристинополі, Дрогобичі, Бучачі.

Раніше вважалося, що найбільш рання згадка про Третій Чин була в 1912 р. [13, с. 132]. Ще одна думка є, що він був заснований в часі підпілля владикою Яковом Тимчуком, ЧСВВ [1, с. 48]. З виявленням найдавніших документів Братства й особистих записів ігумена о. Андрея Шептицького, ЧСВВ можемо зробити висновок, що найбільш рання згадка про Третій Чин датується 30 травня 1897 р., коли ігуменом було засноване Братство в с. Дідушицях Великих (нині - Стрийського району Івано-Франківської області) і в дочерній церкві с. Угольна (нині - Стрийського району Львівської області). Отже, день 30 травня 1897 р. можемо вважати часом заснування Третього Чину св. Василя Великого в УГКЦ, а його засновником - Митрополита Андрея Шептицького.

Після Львівського псевдособору 1946 р. Третій Чин Св. Василя Великого офіційно припинив своє існування і його члени увійшли в структуру підпільної УГКЦ. В 1960 - 1980-их роках Третій Чин був відновлений на теренах Галичини владикою Яковом Тимчуком, ЧСВВ. Його діяльність була активною, члени Чину допомагали підпільним священикам і владикам, сестрам монахиням в їхній праці та сприяли виходу УГКЦ з підпілля та її легалізації.

В Івано-Франківську осередок Третього Чину св. Василя Великого був заснований 21 вересня 1977 р. владикою Яковом Тимчуком, ЧСВВ. Ініціаторкою його створення була с. Христофора Христина Сливінська, III ЧСВВ, рідна сестра о. Онисима Шуплата, ЧСВВ, який проживав у Дорі і від котрого сестра довідалась про Третій Чин. Мати Ірина Янович, ЧСВВ, провінційна настоятелька сестер василянок, поручила с. Оресті Колюх, ЧСВВ зорганізувати вступ до Третього Чину першої групи, членами котрої стали п'ять сестер Чину. Невдовзі, 11 грудня 1977 року відбулись обличчии другої групи Третього Чину в кількості семи осіб, до якої належали жителі міста та дві сестри з смт. Єзупіль Тисменицького району. 15 лютого 1982 р. обличчии мала третя група Третього Чину в кількості 10-12 осіб, до котрої належати і жителі навколишніх сіл. Встановлення загальної чисельності осіб, які належали до цієї групи, наразі потребує додаткових студій. Четверта група сформувалась у 1980-тих роках у кількості 11 осіб. Всі вони були жителями Івано-Франківська. Загальна кількість членів Третього Чину, який діяв в Івано-Франківську в часі підпілля - біля 30 осіб.

Є думка, що головним ініціатором відновлення Третього Чину в Івано-Франківську був о. Роман Винничук, а група Анни Меринди були першою групою сестер Третього Чину в місті [2, с. 119]. Згідно виявлених документів, ініціаторкою створення осередку Третього Чину в Івано-Франківську була с. Христофора Сливінська, III ЧСВВ, а група сестер, які вступили до Чину 21 вересня 1977 р., була першою в місті.

Члени III Чину Святого Василя Великого в Івано-Франківську в часі підпілля допомагали підпільним священикам УГКЦ. Майже у всіх помешканнях сестер III Чину владики і отці відправляли богослужіння, сповідали, давали духовні науки, уділяли Святі Тайни Хрещення і Подружжя. У більшості сестер зберігались Святі Тайни. Майже всі сестри дякували при Службі Божій, катехизували дітей і дорослих. Сестри переховували церковні речі, давали при потребі священикам притулок, збирали і допомагали їм пожертвами, давали знати священикам, в кого потрібно охрестити дитину, кому дати шлюб, кликали до хворих і помираючих. Сестри шили священичі ризи і пояси III Чину, вишивали на престоли обруси і парамани III Чину. Допомагали священикам привозити церковні речі з Прибалтики. Друкували і поширювали молитви, робили переклади духовної літератури і поширювали релігійні образки. Друкували списки і різні документи, з якими владики їздили до Москви. Всі члени III Чину брали активну участь у різних під час виходу УГКЦ з підпілля, поставили свої підписи в списках за легалізацію УГКЦ і самі ці списки складали, з якими підпільні владики їздили до Москви.

Можемо зробити висновок, що Третій Чин Святого Василя Великого, заснований в Івано-Франківську в 1977 р., відіграв важливу роль у діяльності і функціонуванні УГКЦ в часі підпілля в нашому місті і області, її легалізації та виходу з підпілля наприкінці 1980-их років.

Мирянський Чин Святого Василя Великого, який діє при монастирі отців Василян в Івано-Франківську і в наші дні продовжує свою активну діяльність. З 2005 р. сестри і брати МЧСВВ працюють в СІЗО, співають в неділю і свята Святу Літургію, катехизують ув'язнених, займаються благодійною діяльністю, зокрема, на свято св. Миколая організують подарунки для дітей Микуличинської допоміжної школи-інтернату і для дітей Центру соціально-психологічної реабілітації. З 2006 р. близько 20 членів Чину прибирають в суботу церкву Царя Христа. З того ж року сестрами здійснюється організація прощ до святих місць України. З 2009 р. сестри хористки МЧСВВ співають Святу Літургію у храмі в 2-гу суботу місяця і в СІЗО, беруть участь у Великодніх фестинах та ін. З 2011 р. МЧСВВ здійснюється опіка «Духовної школи» ім. Митрополита Андрея Шептицького при парафії Царя Христа, в якій навчається 52 особи.

У 2016 р. до Івано-Франківського осередку МЧСВВ належать 140 осіб, з них 80 членів проживає в місті, а 60 - в області. Загальна кількість членів МЧСВВ в області - біля 300 осіб.

У 2017 р. Василянський Чин св. Йосафата буде відзначати 400-ліття з дня свого заснування, і цього ж року виповнюється також 120-та річниця з дня заснування Мирянського Чину Святого Василя Великого в УГКЦ та 40-ва річниця заснування Мирянського ЧСВВ в Івано-Франківську та області.

Список використаних джерел

1. До світла Воскресіння крізь терни катакомб. Підпільна діяльність та легалізації Української Греко-Католицької Церкви. - Вид. 2-ге, випр. і доп. - Львів: Вид-во Українського Католицького ун-ту, 2014. - 84 с.
2. Жерноклеєв О. С. Третій чин. Миряни в католицьких чернечих спільнотах: нариси історії / О. С. Жерноклеєв. - Івано-Франківськ: Фоліант, 2014. - 232 с.
3. Устав III Чину Святого Василя Великого. На більшу Божу славу і честь Пресвятої Богородиці, Святого Йосифа Обручника, Святого Василя Великого, Святого Священномученика Йосафата, Святого Ангела Хоронителя, Святої Мокрини і всіх Святих. - Крехів, 1991. - 40 с.
4. Місіонерські вісті // Місіонар. - Жовква; Львів, 1897. - Ч. 2. - С. 29-31.
5. Скрутень Й. У чернечій келії / о. Йосафат Скрутень, ЧСВВ // Добромильська реформа і відродження Української Церкви. - Львів: Місіонер, 2003. - С. 259-269.
6. Записні книжки, щоденник А. Шептицького // Центральний Державний історичний архів України у Львові (далі - ЦДІАЛ України). - Ф. 358, оп. 1, спр. 28. - 270 арк.
7. Місіонар. - Жовква; Львів, 1897. - Ч. 4.
8. Списки членів релігійного товариства «Братство закона св. Василя Великого» // ЦДІАЛ України. - Ф. 684, оп. 1, спр. 2606. - 17 арк.
9. Хроніка монастиря св. Онуфрія у Львові за 1931 - 1937 роки // ЦДІАЛ України. - Ф. 684, оп. 1, спр. 2197. - 220 арк.
10. Хроніка монастиря св. Онуфрія у Львові за 1903 - 1917 рр. // ЦДІАЛ України. - Ф. 684, оп. 1, спр. 2195. - 179 арк.
11. Хроніка монастиря св. Онуфрія у Львові за 1920 - 1930 рр. // ЦДІАЛ України. - Ф. 684, оп. 1, спр. 2196. - 120 арк.
12. Книга протоколів «конзульт» внутрішніх нарад членів ради при ігуменові монастиря 1896 - 1923 рр. // Центральний Державний історичний архів України у Львові. - Ф. 684, оп. 1, спр. 2198. - 87 арк.
13. Воротняк Й. Душпастирська діяльність реформованих василіан / Й. Воротняк // Добромильська реформа і відродження Української Церкви. - Львів: Місіонер, 2003. - С. 130-136.
14. Стоцький Я. Монастир отців Василіан Чесного Хреста Господнього в Бучачі (1712 - 1996) / Я. Стоцький. - Львів: Місіонер, 1997. - 200 с.
15. Книга протоколів Соборів Галицької Провінції ЧСВВ «*Protocollum in quo Capitula provinciae*» 1802 - 1935 рр. // Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника, відділ рукописів (далі - ВР ЛННБ). - Ф. МВ-130, арк. 144.
16. Правила Св. отця н. Василя В. для людей світських / уложив о. Андрей Шептицький, ЧСВВ. - Жовква: Вид-во ЧСВВ, 1932. - 32 с.
17. Шептицький А. Пастирське послання до Духовенства про церковне братство [Електронний ресурс] / А. Шептицький. - Режим доступу: <http://www.laityugcc.org.ua/dokumenti-ugkc.html>.

18. Статут Мирянського Чину Святого Василя Великого. - Рим: При Генеральній Курії ОО. Василіян, 1992. - 32 с.
19. Дуткевич В. Промова на Академії Владики Якова Тимчука, ЧСВВ. [Електронний ресурс] / В. Дуткевич. - Режим доступу: <http://www.buchacheparchy.org.ua/pro-vladyku-jakova-tymchuka.html>.
20. Монастир Царя Христа (ЧСВВ). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.if.osbm.info/istoriya-monastyru-ta-khramu/>.
21. Шематизм всего клира греко-католицької єпархії Станиславівської на рік Божий 1938. - Станиславів, 1938. - 216 с.
22. Грім Є. Отець *Йосиф Іван Лучинський*, ЧСВВ / о. Єронім Грім, ЧСВВ // Місіонар. - 2012. - 29 березня [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.misionar.info/storinkamy-istoriyi-chsvv/703/>.
23. Лист с. Орести Колюх, ЧСВВ, 1917 р. н. про заснування III Чину Святого Василя Великого в Івано-Франківську. Рукопис // Архів автора.
24. Лист с. Орести Колюх, ЧСВВ, 1917 р. н. до с. Марії Анни Вінтоняк від 16.03. 1994 р., м. Івано-Франківськ. Рукопис // Архів автора.
25. Інтерв'ю Анни Меринди від 12.04. 1995 // Архів Інституту Історії Церкви УКУ у Львові.
26. Образки св. Василя Великого с. Терези Анни Шуплат, III ЧСВВ, та с. Магдаліни Марти Бобрикович, III ЧСВВ, з датою написання облечин - 21 вересня 1977 року, м. Івано-Франківськ // Архів автора.
27. Списки членів III ЧСВВ м. Івано-Франківська в підпіллі, написані с. Орестом Колюх, ЧСВВ, м. Івано-Франківськ, рукопис // Архів автора.
28. Спогади с. Єлизавети Розалії Струк, III ЧСВВ, 1937 р. н., с. Чорні Ослави Надвірнянського району, аудіо-запис // Архів автора.
29. Спогади с. Таїсії Марії Довбенко, III ЧСВВ, 1956 р. н., м. Івано-Франківськ, аудіозапис // Архів автора.
30. Інтерв'ю з Ольгою Колюх, Петром Дутчаком, Орестом Пітулєєм, Іваном Бойко // Архів Інституту Історії Церкви УКУ у Львові.
31. Інтерв'ю владика Софрона Дмитерка, ЧСВВ // Архів Інституту Історії Церкви УКУ у Львові.
32. Інтерв'ю з Ольгою Колюх // Архів Інституту Історії Церкви УКУ у Львові
33. Стрий: від витоків до сучасності. Частина 3. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.stryi.com.ua>.
34. Флис С. Він йшов в ім'я Господнє / Світлана Флис, о. Іван Лозинський // На перевалі духу. - Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2013. - С. 70-75.

Sister Hrystyana Maria Holomidova, Order of Lay St. Basil the Great Lay Foundation of the Order of St. Basil the Great in the Ukrainian Greek Catholic Church (UGCC) founded by the Metropolitan Andrey Sheptytsky and renewal its activity in Underground in Galicia: in the example of establishment in the Underground and activity of the center Order of Lay St. Basil the Great in Ivano-Frankivsk

The article aims to familiarize the reader with the history of the founding of the Order of Lay St. Basil the Great in Ukrainian Greek Catholic Church, renewal its activity during 1960-1980 years in Galicia and the establishment the center Order of Lay St. Basil the Great and its underground activity in Ivano-Frankivsk.

Keywords: *Lay Order of St. Basil the Great, LOSBM, Third Order of St. Basil the Great, IIIOSBM, UGCC.*